

11. november 2024

ARUPÄRIMINE

Põhiseaduse § 27 kohaselt on perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena riigi kaitse all. Ilmselgelt on selle all mõeldud loomulikku või traditsioonilist perekonda, st perekonda, mis koosneb mehest, naisest ja lapsest või lastest.¹ Põhiseaduse § 28 kohaselt on lasterikkad pered riigi ja kohalike omavalitsuste erilise hoole all. Teatavasti on ka summarne sündimuskordaja suurem just neil naistel, kes elavad loomulikus perekonnas, samuti on just loomulikus perekonnas kasvanud lastel vähem riskikäitumisi ja vaimseid häireid.²

Statistikaameti andmetel oli summarne sündimuskordaja 2019. aastal 1,66, 2020. aastal 1,58, 2021. aastal 1,61, 2022. aastal 1,41 ja 2023. aastal 1,31, millest väiksem näitaja on Eestis alates 1919. aastast olnud vaid 1998. aastal, mil see oli 1,28.³ Arvestades 2024. aasta esimese üheksa kuu sündide arvu, ületame me selle negatiivse rekordi 2024. aastal.

Sündide arv langes aga Eestis eelmisel, 2023. aastal mitme sajandi madalaimale tasemele. Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonna andmetel registreeriti eelmisel aastal kokku 10 721, 2022. aastal 11 588 sündi. Käesoleva aasta esimesel üheksal kuul on sündide arv 7396, mis on vaid 91% 2023. aastal samal ajal toimunud sündidest (8129).⁴

Võrdluseks, isegi Vabadussõja ajal 1919. aastal oli Eestis 18 456 sündi ning 1920. aastal 19 625 sündi. Kõige suurem sündide arv oli 1987. aastal, mil sündis 25 086 last. Eestlasi sündis kõige rohkem 1923. aastal (17 739), 2022. aastal sündis 8947 eestlast, 2021. aastal 10 077, 2022. aastal 8947, 2023. aastal 8245, millega saavutati uus negatiivne rekord (1998. aastal 8 761).⁵ Lähiriikides on sündimus samuti langenud, ent viimase kümne aasta lõikes on just Eesti langus kõige suurem.

Sotsiaalministeerium ja mitmed asutused Sotsiaalministeeriumi tellimusel ning finantseerimisel on korraldanud Eestis sadu erinevaid kampaaniaid. Märkigem siinkohal

¹ Kehtiva põhiseaduse paragrahvi sõnastamisel oli eeskujuks 1938. aasta põhiseadus, mille § 21 kõlas „Perekond rahva püsimise ja kasvamise ning riigielu alusena on riigi kaitse all.“ Eesti Statistikaameti määratluse kohaselt moodustavad nn tuumperekonna lasteta partnerite paar, paar lapse või lastega ja üksikvanem lapse või lastega. Siinkohal on traditsiooniliseks või loomulikuks pereks loetud sellist perekonda, kus laps elab koos ema ja isaga võtmata arvesse vanemate kooseluvormi.

² Vt näiteks Koolinoorte vaimne tervis. Eesti-Rootsi Vaimse Tervise ja Suitsidoloogia Instituut (ERSI), 2015.

³ Summaarne sündimuskordaja näitab keskmist sünnitavatate laste arvu naise elu jooksul, eeldusel et sündimuskäitumine püsib kogu naise viljaka ea jooksul vaatlusaasta tasemel. Kui rändesaldo on null ja suremus jääb muutumatuks, tagab 2,1 last naise kohta üldjoontes stabiilse rahvastiku.

⁴ https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikusundmused__sunnid/RV061/table/tableViewLayout2

⁵ https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikusundmused__sunnid/RV106/table/tableViewLayout2

kampaaniat „Kõik on erinevad, kuid sama palju inimesed“, "Erinevus rikastab", "Austame erinevusi", jne jne. Loomulikult on suurem osa neist sadadest olnud väga vajalikud.

Ent samal ajal ei ole korraldatud ühtegi kampaaniat, mis oleks keskendunud loomuliku pere ja lasterikkuse toetuseks, ehkki Eesti Vabariigi põhiseadus sätestab, et perekond on riigi kaitse all ja lasterikkad pered on riigi erilise hoole all. Arvestades praegust sündimuse olukorda on see enam kui kummaline.

Sellega seoses on meil teile järgmised küsimused: 1. Miks ei ole Sotsiaalministeerium korraldanud ega rahastanud ühtegi kampaaniat loomuliku pere ja lasterikkuse propageerimiseks?

2. Kas Sotsiaalministeerium kavatseb korraldada või rahastada kampaaniaid loomuliku pere ja lasterikkuse propageerimiseks? Kui jah, siis millal?

3. Kui Sotsiaalministeerium ei kavatse korraldada ega rahastada kampaaniaid loomuliku pere ja lasterikkuse toetamiseks, siis mispärast?

Esitavad Riigikogu liikmed:

Jaan Uelge

Ants Frosch

Kenu Põlluaas

Leo Kunnas

